

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Oppdrag 45-09. Svar på oppdraget om å vurdere behov for en læreplan eller veileder i punktskrift, mobilitet og tekniske hjelpemidler for sterkt svaksynte og blinde elever

Det vises til tidligere møter med Kunnskapsdepartementet om dette oppdraget. Utdanningsdirektoratet ga Huseby og Tambartun kompetansesenter i oppdrag som ledd i vurderingen av deloppdrag 1 å kartlegge timeomfanget til de elevene som får opplæring etter opplæringslovens §2-14 og §3-10. Det vises til vedlegg 1- kompetansesentrenes kartleggingsrapport. I tillegg ga direktoratet sentrene i oppdrag å vurdere om og i så fall hvilke faktorer som skaper hindringer for at sterkt svaksynte og blinde elever kan nå de fastlagte kompetansemålene.

Sentrene har gjennomført en grundig kartlegging. Vurderingene og anbefalingene fra sentrene er faglig godt fundert, og de har god kjennskap til praksis gjennom kontinuerlig kontakt med aktuelle skoler og brukere.

Deloppdrag 1

Vurdere behovet for å fastsette nasjonale læreplaner eller utarbeide en veileder til opplæring i punktskrift, mobilitet og opplæring i bruk av nødvendige tekniske hjelpemidler for opplæringen etter opplæringslovens § 2-14 og § 3-10

Huseby og Tambartun kompetansesenter gjennomførte høsten 2010 en kartleggingsundersøkelse om bruk av §§ 2-14 og 3-10 (vedlegg 1). Hovedfunnene viser i følge rapporten at skolene gir uttrykk for at opplæringen etter §§ 2-14 og 3-10 er av "stor betydning for elevene og helt nødvendig for at de skal kunne lære og utvikle seg etter sine forutsetninger, og for at de skal kunne få et rimelig utbytte av opplæringen i fag". Undersøkelsen viser at timene ble brukt til opplæring i de fagemnene som er beskrevet i lovparagrafene. De aller fleste skolene mente at timeressursen på 1525 i grunnskolen og 456 i videregående opplæring er tilstrekkelig. Gjennomsnitt timetall pr uke for blinde elever uten alvorlige tilleggsvansker i grunnskole og videregående opplæring er henholdsvis 4,8 og 5,5 timer. De aller fleste skolene ga uttrykk for at opplæringen var god og at de var fornøyde med kurs og veiledning fra kompetansesentrene. For mange elever er det assistenter som ivaretar opplæringen i rettighetsfagene – i grunnskolen om lag halvparten av timene og langt mer enn halvparten i videregående opplæring for de blinde elevene. For sterkt svaksynte elever ble langt mer enn halvparten av timene i begge skoleslagene ivaretatt av assistenter.

Undersøkelsen viser videre at det på skolenivå og til en viss grad i PPT er usikkerhet knyttet til bruk av timer etter de ovennevnte paragrafene.

Huseby og Tambartun kompetansesenter har som del av oppsummeringen avgitt en faglig uttalelse der de peker på noen bekymringer og utfordringer (se vedlegg 1).

Sentrene har videre gitt direktoratet noen faglige anbefalinger:

Huseby og Tambartun kompetansesenter anbefaler at det i stedet for en nasjonal læreplan utarbeides veiledning/retningslinjer og støttemateriell til skoleeiere og skoler (rektor og lærer).

Utdanningsdirektoratets vurdering og anbefaling

Direktoratet mener sentrene har gjennomført en grundig kartlegging og støtter sentrenes vurdering om at det ikke er behov for en nasjonal læreplan i rettighetsfagene.

Direktoratet anbefaler at Kunnskapsdepartementet gir et nytt oppdrag om å utarbeide veiledning/retningslinjer og støttemateriell for rettighetsfagene for skoleeiere og skoler. Det bør vurderes hvilken grad av forpliktelse som kan følge dette materialet.

Direktoratet ønsker å uttrykke bekymring for funn i undersøkelsen som viser stor grad av assistentbruk i rettighetsfagene. Direktoratet ser at det kan være behov for en økt innsats på etter- og videreutdanning for å øke skolenes kompetanse på feltet.

Deloppdrag 2

Utdanningsdirektoratets vurdering av om dagens læreplaner i fag inneholder formuleringer som skaper hindringer for at sterkt svaksynte og blinde elever kan nå de fastlagte kompetansemålene.

Her vises det til uttalelse fra Huseby og Tambartun kompetansesenter (vedlegg 2) med vedlegg som gir noen læreplaneksempler og utdypinger.

Sentrene viser til at det er 3 hovedgrupper med hindringsfaktorer

1. Kompetansemål som er praktisk og/eller visuelt basert
2. Mangel på synspedagogisk kompetanse i skolene
3. Mangel på spesifikke retningslinjer for tilrettelegging av prøver og eksamen for elever med synsnedsettelse

I sin faglige anbefaling sier sentrene at en arbeidsgruppe bør opprettes for å utarbeide:

- Retningslinjer for vurdering av kompetansemål som er visuelt og/eller praktisk basert – relatert til synshemmede elever
- Retningslinjer for tilrettelegging ved eksamen og prøver for synshemmede elever
- Kompetansekrav til lærere som skal undervise synshemmede elever

I forbindelse med sentrenes anbefaling om retningslinjer for tilrettelegging ved eksamen og prøver viser direktoratet til opplæringslovens §3-32 – særskilt tilrettelegging ved eksamen.

Til orientering samarbeider Utdanningsdirektoratet med Huseby og Tambartun kompetansesenter om generell tilrettelegging av eksamen og prøver som; elektronisk tilrettelagt versjon for lesing på leselist for blinde elever, elektronisk tilrettelagt versjon for svaksynte elever. I tillegg foreligger eksamensoppgavene i punktskrift på papir.

Utdanningsdirektoratets vurderinger og anbefalinger

Direktoratet støtter sentrenes forslag om å utarbeide læreplanrelatert veilednings- og støttemateriell som skal støtte skolene i arbeidet med å gi et godt og tilrettelagt opplæringstilbud til denne elevgruppen.

Veiledningsmaterialet bør være fagovergripende samtidig ha som utgangspunkt å støtte og veilede skoler i å tilrettelegge opplæringen i fag og minske de faktorene som skaper hindringer i arbeidet med kompetansemål for fag. Her vil det også være naturlig å se vurderingsaspektet inn som en inkludert del av materialet. Det kan i den forbindelsen være aktuelt å vurdere om det skal gis ytterligere veiledning og informasjon om tilrettelegging av eksamen og prøver på skolenivå.

Utdanningsdirektoratet står gjerne til disposisjon dersom departementet ønsker å drøfte den videre fremdriften i et møte.

Vennlig hilsen

Eli Karin Flagtvedt
avdelingsdirektør

Vibeke Thue
underdirektør